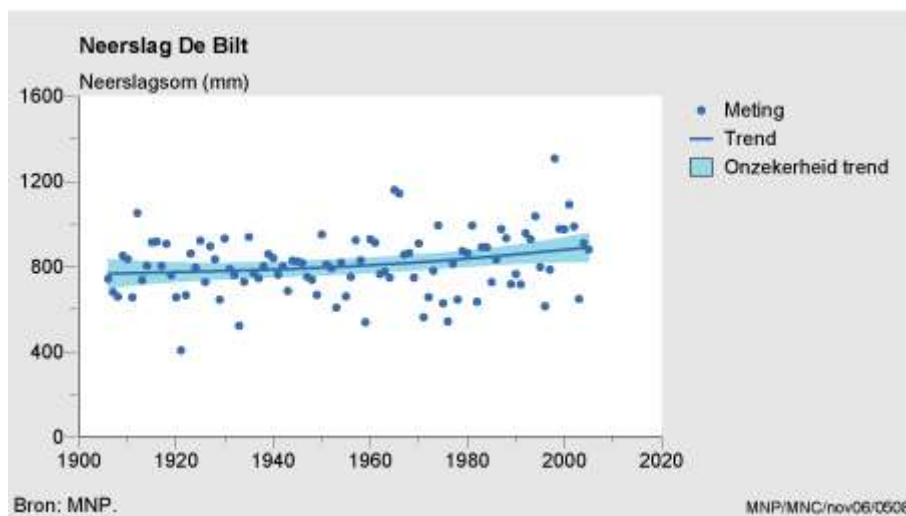


## (INITIATIEF) VOORSTEL: Regenwater afkoppelen thuis; een klimaatopgaaft, maar óók werk met werk maken!

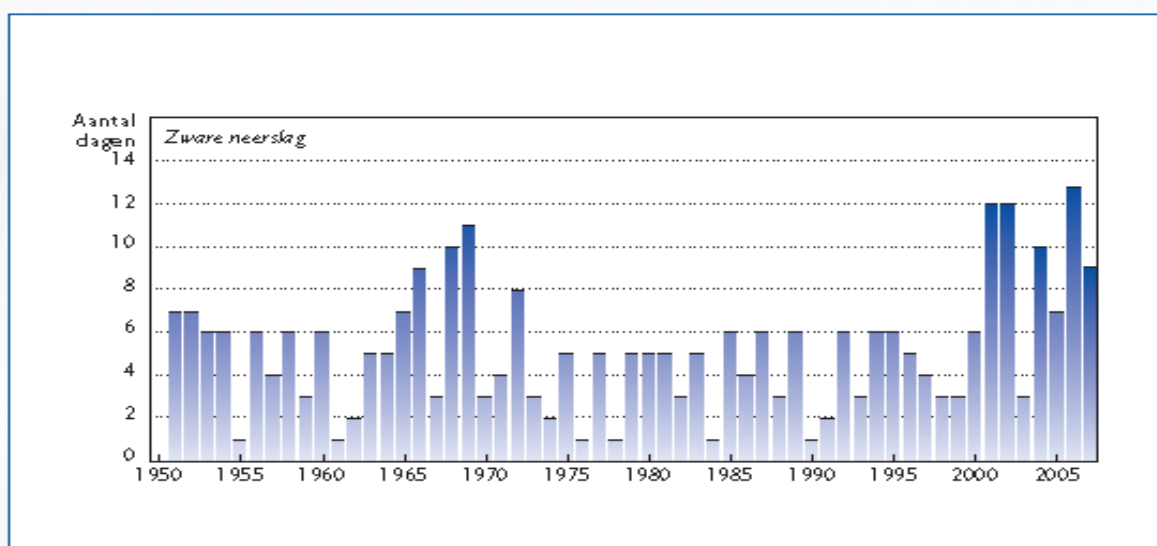
### Inleiding.

Klimaatverandering stelt ons voor nieuwe uitdagingen. Hoosbuien worden hier en overal in de wereld steeds vaker onderdeel van het leven. Met de opwarming van de aarde neemt de verdamping van zeewater toe. En wat omhoog gaat, moet ook weer omlaag. 'Bij een stijging van de gemiddelde temperatuur van 1 graad neemt statistisch gezien de regenval bij zware buien toe met 10 procent,' Dat betekent een flinke toename van de hoeveelheid regen. Kort en bondig: onze toekomst is nat.



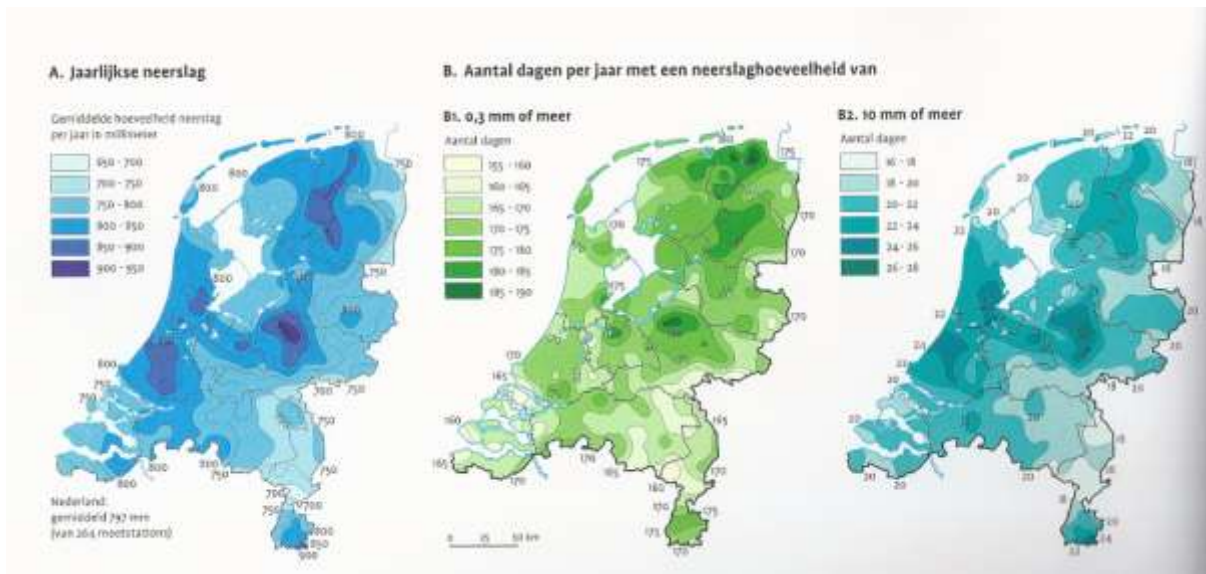
*De jaarlijkse neerslagsom in De Bilt is de afgelopen honderd jaar gestegen van 767 naar 890 mm. De toename bedraagt 14% en is statistisch significant. bron: MNP.*

*De laatste jaren is er sprake van een duidelijke stijging in het langjarig voortschrijdend gemiddelde van het aantal dagen met zware neerslag in Nederland.*

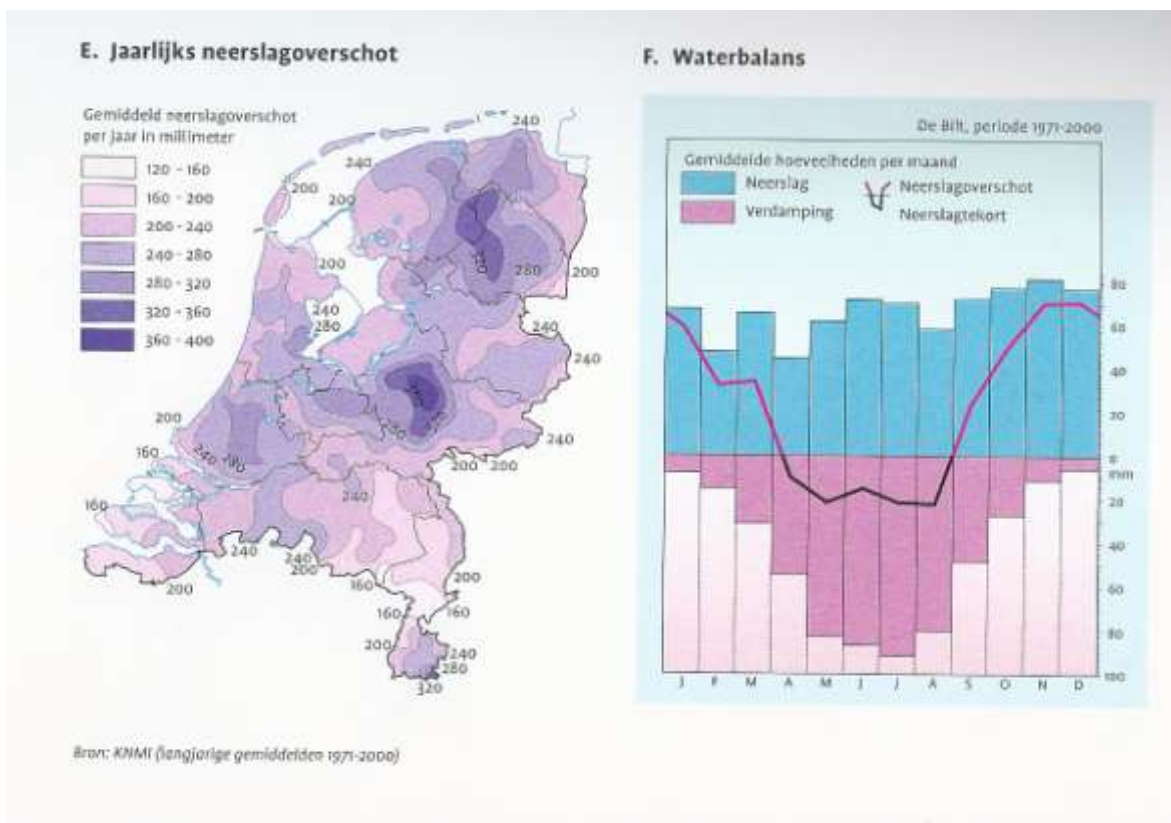


Bron: KNMI-site.

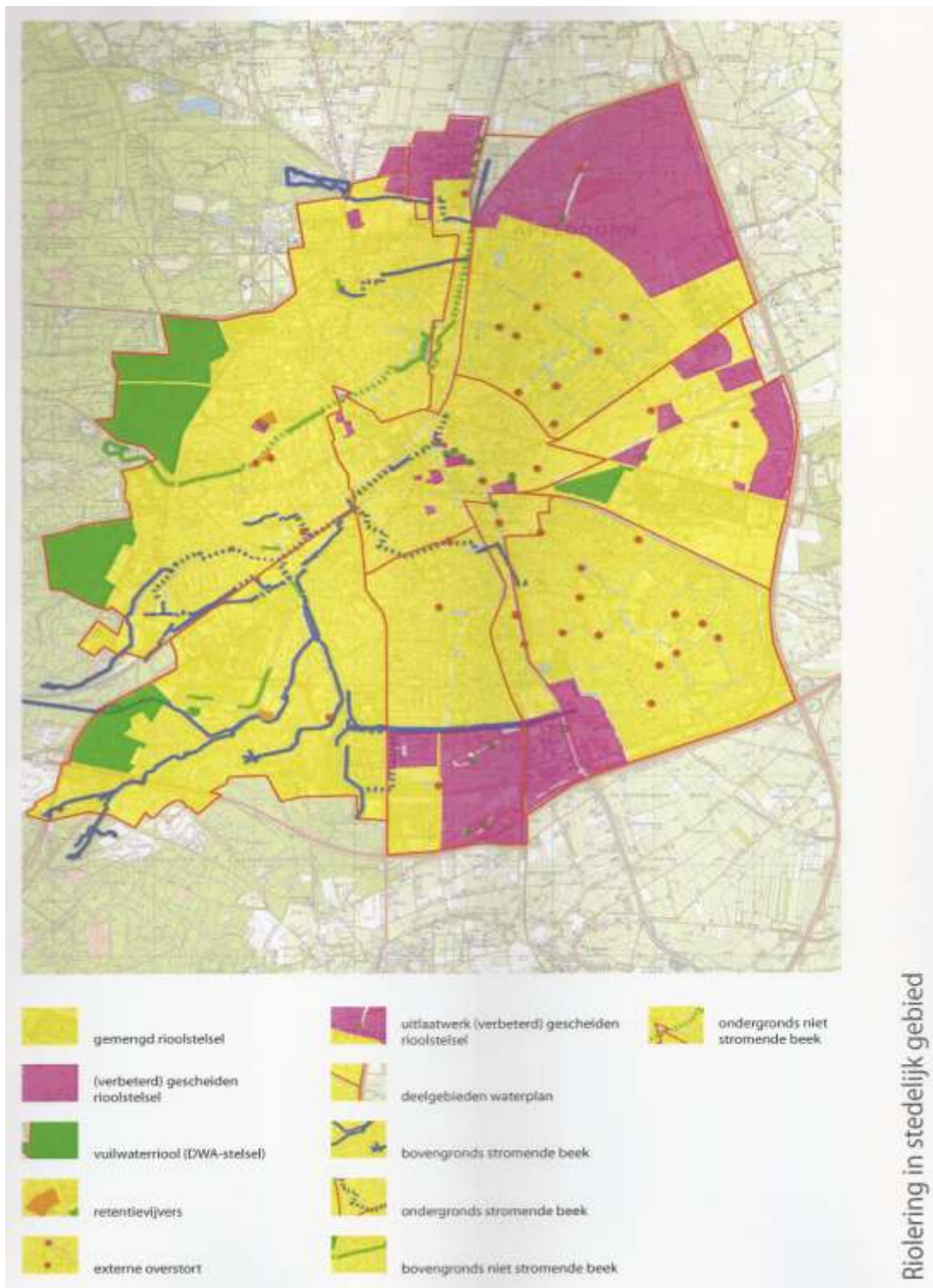
In principe werkt de bodem als een spons. Maar we zien ook dat langere periodes van droogte worden afgewisseld met heviger neerslag. De Oost-Veluwe is bovendien het gebied in Nederland waar dit het meest plaatsvindt.



Lange droogteperiodes zoals we die ook dit voorjaar meemaken zorgen ervoor dat de grondwaterstand al meters is teruggevallen ten opzichte van decennia terug. Dat heeft grote gevolgen voor de natuur en de landbouw en kan alleen maar met grote moeite en technische maatregelen als waterinlaat vanuit de rivieren en verboden op wateronttrekking worden verzacht. Het vochttekort doet zich juist voor in de meest groeizame periode van planten.



Als de bodem kurkdroog is, dan kan zij de extreme regenval niet verwerken en stroomt het water af naar de laagste plek en dat is vaak het riool. Daarbij komt dat het grootste deel van onze bestaande bebouwing en verharde oppervlak afwatert op het riool.



(inzicht in het rioolstelsel van de stad Apeldoorn, waaruit helder wordt dat ruim 85% van het stedelijk gebied –het gele gedeelte- een ongescheiden stelsel betreft. Zowel afvalwater als regenwater loost op het rioleringsstelsel.)

De gevolgen van extreme regenval vertalen zich in een overbelast rioolnet. Het Waterschap Veluwe zuivert gemiddeld iedere dag 157.000 kubieke meter water. Dat zijn dagelijks 63 Olympische zwembaden vol. De riolering die in bezit is van gemeenten is echter niet ontworpen om extreme hoeveelheden water ineens te verwerken. Het is kostentechnisch niet mogelijk het riool hieraan aan te passen. Daarom kunnen straten na hevige regenbuien een tijdlang blank komen te staan. Dit kan zelfs leiden tot ondergelopen straten en tuinen, kelders en benedenverdiepingen. In juli 2009 en augustus 2010 deden zich dat soort situaties op de Veluwe voor;

[http://www.youtube.com/watch?v=eoQAnbkP\\_SU](http://www.youtube.com/watch?v=eoQAnbkP_SU)



<http://www.youtube.com/watch?v=0MyQ04THz1g&feature=related>



<http://www.youtube.com/watch?v=hWdopf5iL5Y&feature=related>



Overtollig regenwater in het riool verdunt het vuile water, wat het zuiveren juist moeilijker maakt. Als regel blijven zuiveringen tijdens neerslag op volle capaciteit doordraaien. Maar bij langere hevige hoosbuien kan de situatie ontstaan

dat de waterzuiveringen feitelijk afschakelen –ze zitten vol- en het resterende vuile water om de zuivering heen leiden naar het oppervlaktewater, net als de overstorten. Met alle gevolgen voor de landbouwgebieden en de natuur op de N.O.-Veluwe van dien. Dat was afgelopen augustus 2010 ook duidelijk merkbaar.



*Waterzuivering Heerde*

### **Een duurzame ambitie: afkoppelen aan de bron**

Veluwe Gemeenten zoals Heerde en Apeldoorn nemen maatregelen om het waterbeheer goed aan te pakken. In 2008 is de Wet gemeentelijke watertaken van kracht geworden waardoor gemeenten naast de zorgplicht voor afvalwater een aparte zorgplicht voor hemelwater en grondwater kregen. Eén van de maatregelen is het scheiden van het hemelwater van het rioolnet. Zij zijn al enkele jaren geleden hiermee gestart, daar waar het rioolnet aan vervanging toe is. Bij herinrichting van de openbare ruimte, bij stadsvernieuwing en bij nieuwbouwprojecten. Dit zogenaamde afkoppelen betekent dat het rioolwater in het ene stelsel stroomt en het regenwater in het andere; bijvoorbeeld in sprengen, beken, wadi's, sloten en weteringen. Het rioolwater gaat naar de rioolwaterzuiveringsinstallaties en het regenwater wordt afgevoerd naar oppervlaktewater.

Op deze manier wordt geprobeerd zo veel mogelijk m<sup>2</sup> verhard oppervlak in gemeenten af te koppelen.

Die doelstelling komt de laatste twee jaar echter in gevaar. Door de financiële crisis, de opvolgende economische- en de huizen crisis is er een kink in de kabel ontstaan. Nieuwbouwplannen stagneren, de herstructurering stopt, grondposities van gemeenten kunnen moeilijk worden verzilverd. Bovendien lijken zowel Rijk als Provincies moeilijker met subsidies over de brug te komen als het gaat om grootschalige waterinvesteringen. Mbt. uitleggebieden is dat niet zo'n probleem; dat blijft immers onbebouwd land. Veel lastiger is het waar grondopbrengsten ook de investeringen in vernieuwing van de openbare ruimte of de stads- en dorpsvernieuwing moeten dragen. Die stokken immers en daar liftte het grootschalig afkoppelen op mee.

Altijd is het al beter –en nu zeker- als die afkoppeling van het hemelwater al begint bij de bron: de daken en verharde oppervlakken bij woningen en bedrijven. Door toenemend autogebruik en transport, meer bebouwing, aandacht voor de openbare ruimte, maar ook de ruimte direct om huis en bedrijf is de hoeveelheid dakoppervlak en verharding sterk toegenomen. Maar ook toenemend regenwater hoort daarin een plek te hebben. Op basis van nieuwe algemene regels (Besluit afvalwater huishoudens en Activiteitenbesluit) zijn burgers en bedrijven in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het hemelwater dat op hun terrein komt. In tweede instantie ligt er pas een taak voor de gemeente. Daarom willen wij terugkeren naar de bron en de eigen verantwoordelijkheid.

Dit eindplaatje wordt echter niet van de ene dag op de andere bereikt.

Dit initiatiefvoorstel beoogt dit proces te bespoedigen door het afkoppelen bij de bron aan te moedigen.

#### **Wat zijn de voordelen van afkoppelen voor het milieu?**

- Het afkoppelen van regenwater:
- vermindert de kans op straten die blank staan tijdens hevige buien;
- voorkomt vervuiling door het overstorten van vuil rioolwater op oppervlaktewater, waardoor de kwaliteit van het oppervlaktewater toeneemt;
- heeft een positieve invloed op de flora en fauna in deze oppervlaktewateren;
- verkleint de (vervuilings)risico's voor landbouw en natuur
- bestrijdt verdroging door het infiltreren van water op de plek waar het valt en verbetert de grondwaterstromen;
- mogelijkheid tot waterbesparing door (her)gebruik voor bijvoorbeeld het sproeien van de tuin of bodeminfiltratie ter plekke;
- ontlast het vuilwaterriool en de rioolwaterzuiveringsinstallatie.



Daarnaast biedt het inwoners en bedrijven de mogelijkheid op een actieve manier bij te dragen aan een beter milieu en een duurzame levenswijze, wat bovendien geld bespaart. Een extra dimensie is, dat het relatief schone water verrassende mogelijkheden voor hergebruik biedt voor de tuin of de bedrijfsomgeving. (voorbeeld; de Waternuinen van Rob Verlinden: <http://www.riool.info/publiek/pages/showPage.do?itemid=5499>)

#### **Een duurzame praktische aanpak: Afkoppelen thuis met A(fkoppel)-teams; werk, met werk!**

Dat afkoppelen thuis goed en kostenefficiënt werkt mits je daar een goede structuur voor opzet en de bevolking goed informeert bewijst de praktijk in buurgemeente Arnhem. Daar is op initiatief van de Gemeente, twee waterschappen en Vitens in 2004 het WaterServicePunt Arnhem opgezet ( zie; [www.waterservicepuntarnhem.nl](http://www.waterservicepuntarnhem.nl) ).

Het waterservicepunt bevordert middels campagnes, een telefonische helpdesk en gericht informatief huisbezoek (met slechts 1,6 fte in dienst) dat particulieren en bedrijven regenwater bij huis afkoppelen. Op die wijze wordt per jaar in de gemeente ca. 30.000 m<sup>2</sup> aan dakvlakken en verhardingen afgekoppeld. De gemeente stelt uit haar Reserve Riolering hiervoor € 12,- subsidie per afgekoppelde m<sup>2</sup> beschikbaar. Dat kán ook omdat de gemeente heeft uitgerekend dat als zij deze voorzieningen voor het wateraanbod in openbaar gebied (middels rioolbuizen of retentie) zou moeten aanleggen, ze minstens € 22,- tbv. elke m<sup>2</sup> kwijt zou zijn. Een profijtelijke subsidieregeling dus.

Maar in onze ogen kan het nog kosteneffectiever. Door werk met werk te maken in het kader van de nieuwe wet Werken naar Vermogen.

Wel of niet met een VNG-akkoord gaat de wet ervan uit dat gemeenten alle mensen, die nu nog gebruik maken van één van de sociale zekerheidsregelingen aan de onderkant –zelfs degenen die nu geen sociale uitkering ontvangen- actief bemiddelen naar werk, het liefst bij een reguliere werkgever. Gelijkertijd stelt het Rijk hier veel minder financiële middelen voor beschikbaar. Dit stelt gemeenten voor een zeer zware taak. En vanwege de korte tijd waarin de middelen teruglopen moet er ook nog eens voor veel mensen werk gevonden worden. Het valt nog te bezien of werkgevers –waar het kabinet op hoopt- hierop snel zullen inspringen. Zeker waar het werklozen betreft die uit de weg- en waterbouw, de stratenmakerij of het groenonderhoud afkomstig zijn of daarin willen leren. Dat zijn sectoren die hard door de economische crisis getroffen zijn.

Wij stellen daarom het volgende voor:

Het oprichten van een Regionaal Waterservicepunt, dat in eerste instantie aan de slag gaat op de Oost-Veluwe. Dit is een centraal informatie punt van waaruit praktische informatiecampagnes worden gevoerd, een servicetelefoon en een website worden beheerd en van waaruit burgers die daarom verzocht hebben worden bezocht met advies en een afkoppelschets. Want afkoppelen moet natuurlijk wel serieus gebeuren. Infiltreren van regenwater is immers niet overal mogelijk. Plaatsen waar de grondwaterstand voldoende laag is en de ondergrond voldoende doorlatend of daar waar een opvangvoorziening wordt getroffen, komen hiervoor in aanmerking. Ook moet rekening gehouden worden met de functie die de regenpijp mogelijk nog heeft voor de binnenriolering (ontluchting, doorstroming)

Het Waterservicepunt stuurt vervolgens met door burgers verkregen opdrachten ook het A-team(s) aan; een groep medewerkers afkomstig uit de WWnV en de WSW die bij de mensen thuis, regenwater afkoppelt, de ruwe voorziening voor watertuinen, een infiltratievijver, ondergrondse infiltratie of een voorziening voor beregening aanlegt.

Plezierige bijkomstigheid is dat nog altijd ca. 40% van de woningvoorraad in gemeenten in handen is van de woningstichtingen waardoor bij de aanvang direct grote slagen gemaakt zouden kunnen worden.

Naar onze opvatting zou het Waterservicepunt gefinancierd moeten worden door gemeenten die wensen deel te nemen, het Waterschap en Vitens.

De exploitatie van het A-team wordt gevormd door werkzoekenden die de gemeenten er met behoud van uitkering aan detacheren, incl. begeleidingscapaciteit vanuit de sociale diensten, (opleidingsgeld, vervoersmiddelen en gereedschappen; deze laatsten te financieren uit de Reserves Riolering) Voor de feitelijk verbruikte materialen wordt een bijdrage van de afgekoppelde percelen gevraagd. Hiertoe worden voordelige afspraken met leveranciers gemaakt, die ook op de site mogen adverteren.

Het waterservicepunt zou organiek aangehaakt kunnen worden bij één van de gemeenten of het waterschap.

Voor het A-team zou samenwerking gezocht kunnen worden met een ondernemer, een re-integratiebedrijf of het werkvoorzieningsschap. Wij pleiten er echter voor gezien de belangrijke wateropgaaf, die zoektocht niet te lang te laten duren, maar anders het A-team op te zetten als een zgn. Werkcorporatie. Dat kan een entiteit zijn in de vorm van een Bestuurscommissie (ex. Gemeentewet), een Gemeenschappelijk Regeling (ex. Gemeentewet) een B.V. of een Stichting, waar in alle gevallen de gemeenten de zeggenschap hebben.

Volgens onze berekeningen biedt deze aanpak op de Oost-Veluwe voor zeker 100 mensen gedurende zeker 10 jaar werk!

Wij vragen u akkoord te gaan met deze notitie,

uitspraken te doen over de verdere uitwerkingsrichtingen,

een evenredig deel van € 40.000,- beschikbaar te stellen voor een kwartiermaker voor de verdere uitwerking van dit voorstel,

Alsmede de beschikbaarstelling van ambtelijke capaciteit vanwege overleg (art. 147 gemeentewet en RvO Waterschap Veluwe).

Dit initiatief voorstel is tot stand gekomen in eendrachtige samenwerking tussen Silvia van Amerongen en Siebren Buist (gemeenteraadsleden in Heerde), Jasper van Alten (gemeenteraadsfractie volger in Apeldoorn) en Ben Harsta en Eppo Gutteling (algemeen bestuursleden Waterschap Veluwe).

N.B. In de gemeente Heerde is in de mei-vergadering een initiatiefvoorstel ingediend waar bovenstaande deel van uit maakte.